

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“ Съюз за иновации“

COM(2010) 546 окончателен

(2011/C 132/07)

Докладчик: г-н Gerd WOLF

Съдокладчик: г-н Erik SVENSSON

На 6 октомври 2010 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“ – Съюз за иновации“

COM (2010) 546 окончателен.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 4 март 2011 г.

На 470-ата си пленарна сесия, проведена на 15 и 16 март 2011 г. (заседание от 15 март), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 184 гласа „за“, 1 глас „против“ и 2 гласа „въздържал се“.

1. Обобщение

1.1 Иновациите водят към напредък, растеж, просперитет, социална сигурност, конкурентоспособност в международен план и заетост. Те трябва да спомогат за справяне със значителните предизвикателства, пред които е изправено обществото. Те се нуждаят от обществен климат на оптимизъм и увереност в собствените сили и помагат за създаването му. С оглед на световната ситуация по отношение на конкуренцията такъв климат може да доведе до по-нататъшен напредък и конструктивна динамика. За да се развият добре, иновациите се нуждаят от европейски подход и европейски единен пазар, в рамките на който основна роля играе Европейското научно-изследователско пространство заедно със силна рамкова програма за НИРД.

1.2 Поради това Комитетът приветства и изцяло подкрепя съобщението на Комисията и неговите цели, заедно със съответните Закljučения на Съвета „Конкурентоспособност“ от 25 и 26 ноември 2010 г. и от 4 февруари 2011 г. Концепцията на „Съюза за иновации“ е съществен елемент от стратегията „Европа 2020“.

1.3 Комитетът приветства по-специално факта, че иновациите се разглеждат и са определени в цялостен и взаимосвързан контекст, т.е. че обхващат както научни изследвания, технологии и продукти, така и всички видове отношения между хората и форми на организация, като например социалните въпроси, процесите в предприятията, бизнес моделите, дизайна, политиката по отношение на търговските марки, производствените процеси и услугите, както и разнообразните взаимовръзки между тях. Що се отнася до социалните иновации, Комитетът препоръчва също така консултации със социалните партньори.

1.4 Комитетът подкрепя концепцията за партньорствата за иновации, при условие че, при ясно определение за управлението им, те станат съвместими с вече иницираните

процеси и инструменти и надграждат върху тях, както и доколкото съответстват на рационализирането и опростяването на административните процедури. Той препоръчва да се започне най-напред с особено желателното партньорство за иновации „Активно остаряване в добро здраве“ и да бъде натрупан опит в него. Такова партньорство би било същевременно и добър пример за взаимодействието на социалните и научно-техническите иновации.

1.5 Комитетът препоръчва съпътстващите мерки, финансовото подпомагане и критериите за оценка да бъдат адаптирани, от една страна, към постепените иновации, които са в отговор на господстващите пазарни сили и обществените потребности и, от друга, към по-революционните иновации, които движат пазарните сили и създават нови обществени потребности, но в началото често трябва да преминават през особено тежък и труден период.

1.6 С оглед на спешната нужда от патент на ЕС Комитетът приветства горещо и подкрепя категорично неотдавнашното предложение на Комисията по този въпрос, тъй като то позволява в участващите държави-членки драстично да бъдат намалени разходите за патенти и да се измине решаващ етап по пътя към окончателния патент на ЕС.

1.7 Комитетът подчертава важната роля на МСП и микро-предприятията в процеса на иновации и препоръчва подкрепата и по-специално свързаните с нея мерки да бъдат приспособени също и към техните специфични изисквания. Освен това той препоръчва да започне обсъждане, дали и как през един кратисен период новосъздадените предприятия биха могли да бъдат облекчени от голяма част от иначе обичайните изисквания и разпоредби и дали също така биха могли да се въведат специални допълнителни стимули. Това се отнася и за предприятията от социалната икономика.

1.8 Основната политическа задача е в цяла Европа да се създадат надеждни, благоприятни за иновациите рамкови условия и да се осигури достатъчно гъвкавост, за да се освободят по този начин потенциалните изобретатели и процесите на иновации от пречки, създадени от сегашната фрагментация и претоварване на регулаторните рамки и от разнообразните бюрократични препятствия в 27-те държави-членки и Комисията. Произтичащото от това обезкуражаване и забавяне на реалното създаване на иновации въз основа на нови и добри идеи ощетява Европа по отношение на конкурентоспособността ѝ в световен план и трябва да бъде спешно отстранено. Поради това се нуждаем от състояние на духа, при което напредъкът и иновациите се разглеждат не като риск, а като възможност и необходимост, които трябва да насърчени и наложени в сътрудничество с всички сили на обществото.

1.9 Ето защо Комитетът препоръчва да се концентрират много повече усилия върху премахването на препятствията, които пречат на бързото внедряване на иновации и на създаването на Съюза за иновации. Макар и Комитетът да е доволен, че вижда възможност за сериозен напредък по въпроса за патента, повечето от стъпките, които остава да се предприемат, се отнасят до онези препятствия, които също така пречат на доизграждането на единния пазар и Европейското научноизследователско пространство. ЕС не бива да се примирява с това, а непременно трябва да продължи усилията си за опростяване, хармонизация и осигуряване на надеждност и гъвкавост. Комитетът приветства свързаните с това видими усилия в представената наскоро Зелена книга на Комисията ⁽¹⁾, по отношение на които той ще изрази отделна позиция. Комитетът обаче призовава най-вече държавите-членки и участниците от организираното гражданско общество също да се заемат от своя страна с тази задача и да дадат своя принос за намирането на решение.

2. Основно съдържание на съобщението

2.1 В рамките на стратегията „Европа 2020“ Комисията предлага цялостна концепция, наречена „Съюз за иновации“ като една от седемте водещи инициативи. В рамките на тази инициатива ЕС следва да поеме колективна отговорност за стратегическа, приобщаваща и ориентирана към бизнеса политика в областта на научноизследователската дейност и иновациите, за да се намери решение на важни предизвикателства пред обществото и едновременно с това да се повиши конкурентоспособността и да се създадат нови работни места. Тя допълва други водещи инициативи като тази за „Индустиална политика за ерата на глобализацията“, която цели да гарантира силна, конкурентоспособна и диверсифицирана верига за създаване на стойност в производствения отрасъл, като се поставя особен акцент върху малките и средните предприятия.

2.2 Различните действия, които трябва да се предприемат, са изложени в списък от десет точки, който включва мерки за укрепване на базата от знания, достигане на добрите идеи до пазара, постигане на максимална степен на социално и териториално сближаване, придаване на по-голяма тежест на политиките с външна насоченост, измерване и реформиране на научноизследователските и иновационните системи и създаване на партньорства за иновации.

2.3 За да се постигнат тези цели, в съобщението в програма от 34 точки – основната част от текста – се излагат задълженията на държавите-членки и мерките, планирани от Комисията.

2.4 В три приложения се разглеждат следните теми и се предлагат следните мерки:

- характеристики на добре работещи национални и регионални системи за научноизследователска дейност и иновации;
- сравнителен анализ на работата в областта на научноизследователската дейност и иновациите;
- европейски партньорства за иновации.

3. Общи бележки

3.1 **Значение на темата:** Иновациите водят към напредък, растеж, социална сигурност, просперитет, конкурентоспособност в международен план и заетост. Те се нуждаят от обществен климат на оптимизъм и увереност в собствените сили и помагат за създаването му. С оглед на световната ситуация по отношение на конкуренцията такъв климат може да доведе до по-нататъшен напредък и конструктивна динамика. Ето защо идеята за „Съюз за иновации“ е основен елемент от стратегията „Европа 2020 г.“, който е от ключово значение за бъдещето на Европа. Тя следва да спомогне също и за постигането на целта, която ЕС си постави в Лисабонската стратегия: *„Ако постигнем целта си за изразходване на 3 % от БВП на ЕС за научноизследователска и развойна дейност до 2020 г., това може да доведе до създаването на 3,7 милиона работни места и до увеличаване на годишния БВП с близо 800 милиарда евро до 2025 г.“*. Ето защо дори във време на бюджетни ограничения ЕС и държавите-членки трябва да инвестират повече в образование, научни изследвания, развойна дейност и иновации.

3.2 **Иновациите и средата, в която се осъществяват.** Иновациите в пълния им спектър обхващат всички социални, икономически, образователни, научни, технически, професионални и организационни равнища, културни аспекти и дейности. По-широкото понятие за иновации включва дейности, свързани с продукти и услуги, както и технически, социални и функционални иновации във всички сектори и във всички видове организации, включително и в предприятията, организациите с идеална цел, фондациите и организациите от публичния сектор. Иновациите не са непременно следствие от линеен процес, а възникват от обвързването на различни изходни ситуации; поради това те процъфтяват в стабилни „икономически и социални екосистеми“ въз основа на комбинация от и връзка с различни подходи и умения.

3.3 **Работни групи на Съвета в областта на конкурентоспособността и научните изследвания.** Ето защо е важно работните групи на Съвета в областта на конкурентоспособността и научните изследвания да работят заедно и да формулират съвместни заключения, координирано със свързани с това политики като индустриалната политика, образованието, енергетиката и информационното общество. Освен това е необходимо тясно обвързване с други водещи инициативи, по-специално онези в областта на образованието, обучението и заетостта.

⁽¹⁾ (COM (2011) 48 окончателен от 9.2.2011 г.

3.4 Принципно одобрение и подкрепа. Поради това Комитетът приветства и по принцип подкрепя съобщението на Комисията и неговите цели, заедно със съответните Заклучения на Съвета „Конкурентоспособност“ от 25 и 26 ноември 2010 г. и от 4 февруари 2011 г.

Това се отнася особено до:

- формулирането на определение за иновациите ⁽²⁾, което обхваща науката и технологиите, но също и бизнес и организационни модели и процеси, свързани с проектирането решения, търговски марки и услуги;
- борба с неблагоприятните условия, премахване на препятствия, опростяване на процесите, улесняване на европейското сътрудничество;
- заангажиране на всички действащи лица и всички региони в цикъла на въвеждане на иновации;
- използване на обществените поръчки като допълнителен значителен потенциал за иновации;
- използване в пълна степен на европейските регионални и структурни фондове, за да се развие капацитетът за научни изследвания и иновации;
- използване на Европейския социален фонд за подкрепа на социални иновации;
- улесняване на достъпа на МСП и микропредприятията до рамковата програма и финансиране;
- насърчаване на високите постижения в образованието и развитието на способностите;
- създаване на университети на световно равнище;
- изграждане на европейското научноизследователско пространство до 2014 г.; насърчаване на открити, насочени към постигане на високи постижения и привлекателни научноизследователски системи;
- създаване на единен пазар на иновации;
- постигане на консенсус относно патента на ЕС;
- справяне с предизвикателствата пред обществото.

3.4.1 Акцент на становището. Съобщението е твърде широкообхватно, за да може тук да се разгледа всеки аспект от него. Ето защо, без отклоняване от принципното одобрение на Комитета за цялостните цели и за много от предложените

отделни мерки, в настоящото становище ще бъдат разглеждани онези въпроси, върху които заслужава да се постави специален акцент или които се нуждаят от по-нататъшно изясняване.

3.5 Включване на досегашните процеси и успехи. В съобщението се съдържат нови елементи и предложения и се прехвърля мост към различните области на политиката, като по този начин се цели цялостна и последователна политика. Въпреки това много от анализите на ситуацията и целите включват проблеми и цели, които се разглеждат от доста време насам в съобщения на Комисията, в становища на ЕИСК и решения на Съвета (например Люблянският процес). Във връзка с това вече са предприети цялостни мерки и са инициирани процеси ⁽³⁾ и те следва да се вземат предвид, да се продължат и да получат по-голямо признание, за да не се омаловажават досегашните постижения на Комисията и другите заинтересовани страни, а да бъдат по-скоро използвани и да се надгражда върху тях. Предложените нови мерки и инструменти следва да бъдат хармонизирани с вече протичащите процеси, да се избягват допълнителни усложнения и дублиране на дейността и да се спазва необходимата приемственост, правна сигурност и стабилност ⁽⁴⁾.

3.6 Хармонизация. Поради това новопредложените мерки като партньорства за иновации (вж. параграф 4.4) би следвало да създадат добавена стойност в сравнение със съществуващите мерки. Това означава, че инструментите за финансиране на научните изследвания и на иновациите трябва да бъдат хармонизирани и рационализирани (вж. параграф 3.8.2.), а достъпът до програмите да бъде опростен, като едновременно с това високите постижения се запазят като водещ критерий. Резултатите от научните изследвания трябва да станат по-достъпни и да бъдат разпространявани по-широко, чрез подобряване на трансфера на знания и ноу-хау ⁽⁵⁾ (вж. също параграф 3.8.3 и бележка под линия № 12).

⁽³⁾ Иновациите се разглеждат подробно в доклада Aho (Доклад на независимата експертна група по НИРД и иновации, – създадена след срещата на върха в Hampton Court и председателствана от г-н Esko Aho, януари 2006 г., EUR 22005) и в становището относно „Инвестиции в знания и иновации (Лисабонска стратегия)“ (ОВ С 256, 27.10.2007 г., стр. 17). Координираният подход на държавите-членки и основаните на партньорство мерки са обект на Люблянския процес (RECH 200 COMPET 216 – засилено партньорство между държавите-членки, асоциираните страни, заинтересованите страни и Комисията), на многобройни инициативи по ERA-NET (в съответствие с член 181), на съвместни технологични инициативи, на ОЗИ на ЕИТ (Общности за знания и иновации на Европейския институт за иновации и технологии), на Съвместното програмно планиране и на становището относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Към съвместно планиране на научноизследователската дейност: сътрудничество с цел по-ефективен отговор на общите предизвикателства“ (ОВ С 228, 22.9.2009 г., стр. 56). В становището относно „Сътрудничеството и трансфер на знания между научноизследователските организации, индустрията и МСП – важна предпоставка за иновации“ (ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8) се разглежда сътрудничеството между научните изследвания и индустрията, становището относно „Съобщение на Комисията до Съвета и Европейския парламент – Стратегическа европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите“ (ОВ С 306, 16.12.2009 г., стр. 13) е свързано с международното сътрудничество, а становището относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Опростяване на изпълнението на рамковите програми за научни изследвания“ (ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129) се отнася до опростяването.

⁽⁴⁾ ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129=

⁽⁵⁾ ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8 (параграф 1.2).

⁽²⁾ COM(2009) 442 окончателен от 2.9.2009 г.

3.7 Осигуряване на свобода на действие. Идеите, концепциите и откритията, които създават почва за иновациите са непересказуеми по дефиниция. Поради това, за да могат те да се развият и да водят до иновации, е необходима достатъчна степен на гъвкавост със стимулиращи и надеждни рамкови условия. Свободата на действие, подкрепата и признанието са основите на творчеството и иновациите, както и насърчаването на независимата дейност, предприемачеството и желанието за поемане на риск и неговото приемане. Поради това една от основните политически задачи е да се осигури благоприятна за иновациите „икономическа и социална екосистема“, да се гарантират тези рамкови условия в цяла Европа и по този начин потенциалните изобретатели и процесите на иновации да не бъдат обезкуражавани от различни неясни разпоредби и от бремето на бюрокрацията (вж. също параграфи 3.12 и 3.13).

3.7.1 Концентрация и широк обхват. Налице са някои ясно определени цели на развитието като решаването на проблема във връзка с енергетиката и климата⁽⁶⁾, който понякога изисква концентрация на наличните ресурси. Въпреки това също толкова важни са наличието на достатъчно широка „икономическа екосистема“ с разнообразни посоки на развитие и тяхното евентуално взаимно свързване. В противен случай съществува опасност от предварително изключване именно на онези решения, които са принципно нови и иновативни но чийто потенциал в началото не се признава дори и от експертите. В такъв случай Европа, вместо да се изяви като пионер и сама да определя водещата „модна линия“, би била изправена пред риска да изостава в сравнение с други участници и да бъде губеща в световната конкуренция. Това е типично за централизираната планова икономика. Ето защо следва характеристиките на този вид икономика да се избягват на всяка цена и едновременно с това да се зачита принципът на субсидиарност.

3.7.2 Пазарни сили. Обикновено процесът на иновации се ориентира по преобладаващите пазарни сили и търсенето от страна на потребителите, като е насочен към неговото по-ефективно задоволяване. За разлика от това обаче за действително важните иновации е характерно, че самите те оформят пазарните сили и създават ново търсене от страна на потребителите и нови пазарни сегменти⁽⁷⁾. Тези видове иновации се нуждаят особено много от подкрепа в критичния начален труден период, преди да получат признание, да постигнат икономически пробив и преди да докажат огромното си икономическо въздействие.

3.8 Фрагментация. Комисията посочва отново, че европейският пейзаж на научните изследвания и иновации е фрагментиран. Макар това твърдение да описва ситуацията, посочвайки няколко важни характеристики, то е само частично вярно и следва да бъде допълнително уточнено.

3.8.1 Съществуващи мрежи за сътрудничество. Факт е, че в сектора на индустрията и научните изследвания⁽⁸⁾, както и в този на социалните и творческите индустрии отдавна

съществуват европейски – а в много случаи дори световни – връзки и мрежи за сътрудничество⁽⁹⁾, които непрекъснато доуточняват и определят своите граници в рамките на взаимодействието между сътрудничеството и конкуренцията. Това са важни процеси на самоорганизиране от страна на съответните заинтересовани страни и техните организации. Те следва да бъдат отбелязвани, признавани, и подкрепяни от страна на Комисията и тя трябва да надгражда върху тях. Все още съществуващите препятствия пред единния пазар следва да бъдат премахнати в полза на европейското научноизследователско пространство, с оглед на насърчаването именно на тези важни процеси.

3.8.2 Разпоредби – опростяване и хармонизация. Това, което би трябвало да се постигне, е постепенното опростяване и хармонизацията на правните, административните и финансовите разпоредби⁽¹⁰⁾ както между държавите-членки, така и между тях и Комисията, като важна стъпка към изграждането на европейския единен пазар, на Европейското научноизследователско пространство и към целта на Комисията за създаване на Европейско пространство за иновации. Ако сегашните различия, свръхрегулиране, припокриване и сложност на тези разпоредби се възприемат като фрагментация, Комисията има пълната подкрепа на Комитета.

3.8.3 Предходни становища. Фрагментация и объркване във връзка с разпоредбите и инструментите съществуват обаче не само между държавите-членки, а също и в самата Комисия. Комитетът вече посвети становище⁽¹¹⁾ именно на този въпрос и потвърждава отново отправените в него препоръки. Наред с това Комитетът също така подкрепя тези важни цели чрез своите становища относно съвместното планиране на държавите-членки⁽¹²⁾, рамковата програма за НИРД, политиката в областта на иновациите в един променящ се свят⁽¹³⁾ и сътрудничеството между индустрията/МСП и публичната научноизследователска дейност⁽¹⁴⁾. Комитетът припомня своята препоръка относно разпространението, трансфера и използването на резултатите от научните изследвания, най-вече чрез разработването на специална система за търсене в интернет, посветена на тази цел⁽¹⁵⁾.

3.8.4 Научноизследователска инфраструктура. Пример за фрагментация могат да бъдат също и свързаните с големи разходи инфраструктури в случаите, когато не се използват или финансират от международна общност. Някои от тях може да надхвърлят мащаба на отделна държава-членка, с оглед както на необходимите инвестиции и оперативни ресурси, така и на оптималното им натоварване и използване. Комитетът подкрепя напълно гледната точка на Комисията, цитирана по-долу⁽¹⁶⁾. Ето защо приемането на подход на ЕС в тези случаи би могло да доведе до особено висока добавена стойност⁽¹⁷⁾; ето защо за тази цел следва да има съвместно финансиране от държавите-членки и ЕС.

⁽⁶⁾ ОВ С 21, 21.1.2011 г., стр. 49.

⁽⁷⁾ Примери за това са самолетът или други революционни успехи като телевизията, радарът, лазерът, персоналният компютър, микроелектрониката, оптичните кабели, интернет/електронната поща (включително търсачки, интернет търговия и др.), цифровите фотоапарати, изстрелваните от ракета спътници, GPS, като всички те са взаимосвързани и си влияят взаимно.

⁽⁸⁾ Например чрез инструментите за сътрудничество в областта на научните изследвания - вж. параграф 4.6.

⁽⁹⁾ Вж. например „Forschung und Lehre 11/10“, стр. 788-796, Mitteilungen des Deutschen Hochschulverbands (Съобщения на германското сдружение на висшите учебни заведения), ноември 2010 г.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129 (от параграф 3,5 до параграф 3,7).

⁽¹¹⁾ ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129 (параграф 1.4).

⁽¹²⁾ ОВ С 228, 22.9.2009 г., стр. 56.

⁽¹³⁾ ОВ С 354, 28.12.2010 г., стр. 80.

⁽¹⁴⁾ ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8.

⁽¹⁵⁾ ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8 (параграф 3.2.4).

⁽¹⁶⁾ COM(2010) 546 окончателен от 6.10.2010 г.

⁽¹⁷⁾ ОВ С 182 от 4.8.2009 г., стр. 40.

3.9 **Патент на ЕС.** Липсата на патент на ЕС представлява неприемлива, скъпа и вредна фрагментация, която трябва да бъде преодоляна, за да се засили конкурентоспособността на ЕС и да се изпрати положителен сигнал към всички други области на Съюза за иновации. Тази ахилесова пета на индустриалната политика и на политиката в областта на иновациите доведе до нови опити на Комисията за намиране на приемливо решение. Ето защо Комитетът приветства неотдавнашното (14 декември 2010 г.) предложение на Комисията за засилено сътрудничество между участващите държави-членки, за да се постигне – в съответствие с Договорите на ЕС – решаващо междинно решение по пътя към окончателния патент на ЕС (който да се прилага от всички държави-членки). Комитетът призовава Парламента⁽¹⁸⁾ и Съвета да приемат предложената процедура като решаващ и важен етап по пътя към приемането на окончателен патент на ЕС. Комитетът е съгласен⁽¹⁹⁾, че това е „икономически необходимо и политически приемливо“.

3.10 **Взаимоотношения между хората и организационни форми.** Съществува значителен потенциал за иновации в целия спектър на взаимоотношенията между хората и организационните форми. Комитетът подкрепя целта на Комисията за насърчаването му в рамките на спектъра от социални, икономически, научни, технически, екологични, организационни равнища и на равнището на работното място, както и от културни аспекти и приложения. Това включва най-актуалните бизнес и организационни модели и процеси, частни услуги, публични услуги и услугите от общ интерес, образованието и обучението, медиите, изкуствата и развлеченията – т.е. всички аспекти на човешката дейност и на живота в общност.

3.10.1 **Предприятието и работното място – ролята на работниците.** Оптималната организация на работата е важен фактор в конкуренцията. Поради това иновационните работни места допринасят за подобряване на участието на работниците и водят до по-голяма ефективност на предприятията. Иновационният характер на дадено предприятие и на неговия персонал намира отражение в способността за разработване и подобряване на концепциите за продуктите и услугите, както и на социални и функционални концепции, така че те да създават добавена стойност за потребителите. Ученето през целия живот и натрупваният опит играят важна роля в този контекст. Във връзка с това работниците в дадено предприятие играят важна роля като източник на знания и идеи; този потенциал следва да се използва по-добре. Подобрената „пропускваемост“ между различни йерархични равнища би улеснила разпространението на нови идеи и предложения.

3.10.2 **Сътрудничество между социалните партньори.** На равнище предприятие решаващи са доверието и

⁽¹⁸⁾ Междувременно ЕП прие „Законодателна резолюция на Европейския парламент от 15 февруари 2011 г. относно проекта на решение на Съвета за разрешаване на засилено сътрудничество в областта на създаването на единна патентна защита (05538/2011 – С7-0044/2011– 2010/0384(NLE))“.

⁽¹⁹⁾ Съобщение на председателя Nilsson от 7 януари 2011 г. за срещата му с члена на ЕК Barnier.

сътрудничеството между социалните партньори, далновидността, компетентността, мотивацията, ангажираността и капацитетът за ефективно управление на иновациите.

3.10.3 **Услуги и обществени поръчки.** Публичният сектор също може да бъде генератор на импулси за иновации. Комитетът подкрепя твърдението на Комисията (Приложение I), че публичният сектор предоставя стимули за насърчаване на иновациите в рамките на своите организации и при осигуряването на публични услуги. Това включва самия сектор на услугите (частни и публични), но и производствения отрасъл, който с помощта на тези услуги се опитва да открие нови конкурентни предимства. Съюзът за иновации трябва да изпрати ясно послание, че ЕС е решен да използва този (частен и публичен) потенциал.

3.10.4 **Социални иновации.** Социалните иновации следва да отчитат онези потребности, които пазарът или публичният сектор не задоволяват в достатъчна степен. Те са свързани с ново поведение, взаимодействие, институционални споразумения и мрежи. Технологичските и нетехнологичските приложения често се съчетават със социалните иновации и могат да засилят взаимодействието между производителя и ползвателя, разработването на структури и подкрепящи методи и технологии. Използването по разнообразен начин на технологиите (например ИКТ) позволява иновационни методи на сътрудничество, организация и управление. Комитетът приветства факта, че Комисията желае заедно със социалните партньори да търси начини за разпространяване на икономиката на знанието по всички професионални равнища и сектори.

3.11 **Концепцията на „Съюза за иновации“.** Комитетът счита, че концепцията на „Съюза за иновации“ е подходяща за обобщаване и представяне на целите на Комисията, изложени в нейното съобщение. Тя следва да бъде прилагана заедно и равнопоставено със съществуващите концепции за единния пазар и Европейското научноизследователско пространство. Ето защо Комитетът подкрепя без резерви раздел 2.2. от съобщението на Комисията. ЕИСК приветства факта, че в него се споменават много от неговите последващи препоръки.

3.12 **Премахване на препятствията.** Една от основните цели, обявени от Комисията е да се премахнат препятствията пред иновациите на европейско равнище. Комитетът осъзнава, че това е мащабна и сложна задача, тясно свързана с по-нататъшния напредък в доизграждането на единния пазар, но все пак изтъква тук, че в съобщението на Комисията липсва подробна информация за конкретните мерки, които Комисията предвижда във връзка с този въпрос от решаващо значение. Ето защо Комитетът приветства свързаните с това ясни усилия в представената наскоро Зелена книга на Комисията⁽²⁰⁾, по отношение на които той ще изрази отделна позиция.

⁽²⁰⁾ Вж. бележка под линия № 1.

3.13 Основна политическа задача и приоритетна препоръка. Основната политическа задача и приоритетна препоръка е в цяла Европа да се създадат надеждни, благоприятни за иновациите рамкови условия, да се осигури достатъчно гъвкавост и по този начин да се освободят потенциалните изобретатели и процесите на иновации от пречките, свързани със сегашната фрагментация, регулиране и претоварване на регулаторните рамки и разнообразните бюрократични препятствия в 27-те държави-членки и Комисията. Резултатът от това е обезкуражаване на инициативи и значително забавяне и нарушаване на необходимия процес на реално създаване и внедряване на иновации въз основа на нови и добри идеи. Това е тежък недостатък на Европа по отношение на конкуренцията в световен план, който трябва да бъде спешно отстранен. Поради това се нуждаем от състояние на духа, при което напредъкът и иновациите се разглеждат не като риск, а като възможност и необходимост, които трябва да бъдат насърчени и наложени в сътрудничество с всички сили на обществото. Комитетът обаче призовава най-вече държавите-членки и участниците от организираното гражданско общество да се заемат от своя страна с тази задача и да дадат своя принос за намирането на решение.

3.14 По-добро образование и признание. Комитетът подкрепя Комисията в целта ѝ за модернизация на нашите образователни системи на всички нива. Нуждаем се от повече висши учебни заведения от световна величина и трябва да повишим нивото на квалификация. Необходимо е ефективно да се насърчава разбирането за професиите в областта на природо-научните и техническите специалности и тези професии да получат по-високо признание.

3.15 Съгъстен график. С оглед на сложността и разнообразието на аспектите, обхванати в съобщението, както и на значението на целите, които са предмет на разглеждане и гледните точки, изразени в този документ, графикът предложен от Комисията е твърде съгъстен. Ето защо Комитетът препоръчва по-нататъшни мерки, при които да се прави разлика между спешния характер на основните цели и разработването на предложените специфични мерки и инструменти.

4. Конкретни бележки

4.1 МСП като основни участници. Комитетът е съгласен с Комисията, че малките и средните предприятия са основни участници в икономиката и като такива следва да се възползват в значителна степен от инициативата за иновации и свързаните с нея мерки за подкрепа. Въпреки това, определението за малките и средните предприятия и тяхната тежест следва да бъде преразгледано, тъй като новите възможности за комуникация чрез ИКТ означават, че микропредприятията, а дори и дейности, извършвани еднолично, придобиват по-голямо значение. Евантуално би следвало да се преосмисли границата между тях и свободните професии. Комитетът подчертава значението на иновациите в сектора на услугите и на работното място, по-специално за конкурентоспособността и производителността на МСП (вж. параграфи 3.10.1 и 3.10.2).

4.1.1 Ощетяване на МСП. Много от посочените по-горе бюрократични пречки пред иновациите ошетяват особено МСП и новосъздадените предприятия спрямо големите, но неминуемо и по-тромави предприятия с техните добре обезпечени правни

отдели, представителства в чужбина и т.н. Това например е може би не на последно място една от причините, че ЕС междуременно почти изцяло е загубил в полза на САЩ водещата си роля на пазара на иновативни ИКТ продукти ⁽²¹⁾.

4.2 Показатели за успех Комитетът посочи вече в едно от предходните си становища ⁽²²⁾, че ЕС разполага с няколко съответни инструмента за анализ; в съответствие с това той препоръчва в интерес на последователността „да бъде създадена единна Европейска обсерватория на иновациите, която може да включи съществуващите инструменти, но като ги направи съгласувани“. Наред с това Комитетът отбелязва, че:

- много от социалните и икономическите критерии включват устойчивост;
- кризата е показала, че краткосрочни планови цели и критерии за оценка могат да доведат до нежелани резултати и дори до криза;
- бавният, но постоянен растеж често води до по-значителни цялостни успехи и икономическа полза;
- новосъздадените малки и средни предприятия често биват придобивани от големи компании, когато постигнат успехи и поради това вече не фигурират в статистическите данни;
- основни иновации често преминават през доста дълъг труден период преди да постигнат икономически пробив и да докажат огромното си въздействие;
- държавите-членки и регионите на ЕС имат съответно различни условия за иновации (напр. климат, пътища, ресурси) и поради това трябва да бъдат оценявани според специфичните им предимства и слабости.

4.2.1. Ето защо Комисията следва да продължи своето сътрудничество с ОИСР и да разработи един единствен, но последователен пакет от цялостни и балансиращи показатели, които включват както горните съображения, така и дългосрочния успех на иновациите. Комитетът счита, че „характеристиките на добре работещи национални и регионални системи за научно-изследователска дейност и иновации“, описани от Комисията в Приложение 1, са много полезни в този контекст.

4.3 Достъпност. Друг пример за значителен потенциал за иновации са продуктите и услугите, чрез които хората с увреждания могат да бъдат в пълна степен интегрирани в обществото като граждани и потребители. В този случай става дума за един като цяло неразработен пазар, който предлага значителен обществен и икономически потенциал.

⁽²¹⁾ Google, Apple, Facebook; мобилни телефони.

⁽²²⁾ ОВ С 354, 28.12.2010 г., стр. 80 (параграф 3.2.2).

4.4 Партньорства за иновации. Европейските партньорства за иновации (ЕПИ), предложени от Комисията, биха могли да предложат някои привлекателни опции. Посрещането на обществените предизвикателства с помощта на партньорства за иновации може да предостави нови възможности, въпреки неяснотата относно свързаните с тях подробности и резервите, изразени в параграф 3.5. и параграф 3.6. Ако използва инструментите, свързани с политиката в областта на иновациите, едновременно по отношение и на предлагането, и на търсенето и комбинира натиска в посока на научните изследвания и технологиите с притегателната сила на пазара, ЕС може да постигне нови конкурентни предимства. За да реализира този потенциал, е важно ЕС да се концентрира върху онези опции, при които партньорствата за иновации могат да предложат добавена стойност в сравнение със сегашните мерки. Поради това партньорствата за иновации не следва да бъдат въвеждани като задължителна, приложима във всички случаи строга рамка за действия на европейските заинтересовани страни в областта на иновациите (включително участващите финансиращи органи на регионално и национално равнище). Трябва да се гарантират доброволният принцип, различните конфигурации, прозрачността и лесно осъществимата ясна форма на управление. Следователно, след определянето на изискваната структура на управление, би било препоръчително да се започне с дадено внимателно подбрано партньорство за иновации и събраният опит да се използва при избора на следващото партньорство.

4.4.1 Активното остаряване в добро здраве. Поради това Комитетът препоръчва да се започне най-напред с особено желателното партньорство за иновации „Активно остаряване в добро здраве“. Такова партньорство би било същевременно и добър пример за взаимодействието на социалните и научно-техническите иновации. В тази област Комитетът би желал да подчертае по-специално значението на предпродажбените дейности и обществените поръчки за иновационните услуги. Те могат да играят решаваща роля в откриването на нови пазари и подобряването на ефективността и качеството на публичните услуги.

4.4.2 Европа на водната ефективност. Едно от партньорствата за иновации, предложени в Приложение III на Съобщението, е „Европа на водната ефективност“. В тази област Комитетът препоръчва по-гъвкав подход, като се прави по-ясна разлика между онези региони в ЕС, в които недостигът на вода е сериозен проблем, и онези, в които валежите са обилни и водоснабдяването е достатъчно. Поради това Комитетът предлага друго заглавие, а именно „Устойчиво управление на водите“.

4.5 Подход, ориентиран към резултати. Комитетът счита, че партньорствата за иновации трябва да бъдат подкрепяни въз основа на резултати. Тъй като Комитетът изрази силните си съмнения във връзка с определението на тази концепция в становището си относно опростяването (вж. параграф 1.8 и параграф 4.8) ⁽²³⁾ на Рамковата програма за НИРД, той препоръчва да се поясни какво се има предвид тук от процедурна гледна точка. Комитетът подчертава отново, че за важни открития може да бъдат от голямо значение дългосрочният аспект и устойчивостта.

4.6 Основна роля на Рамковата програма за НИРД. Рамковите програми за НИРД са допринесли значително за постигнатите досега успехи и следва да бъдат засилени допълнително в бъдеще и да бъдат изтъкнати с оглед на собственото им значение. Независимо от необходимостта от по-нататъшното ѝ опростяване, рамковата програма за НИРД предлага редица успешни инструменти за структуриране на европейското научно-изследователско пространство, които са признати и използвани широко в целия свят и са свързани с разбираеми и приети процедури. Ето защо трябва да се изтъкне по-ясно собственото значение на Рамковата програма за научни изследвания и на допълващата я Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации по отношение на целите на „Съюза за иновации“. Инструментите за сътрудничество в областта на научните изследвания спомогнаха за създаване на по-ефективни европейски консорциуми и трябва да бъдат запазени, за да се гарантира необходимата приемственост ⁽²⁴⁾. Освен това, с оглед на разглежданата тук политика в областта на иновациите, следва да се засили и подкрепата за социално-икономическите изследвания.

4.7 Основна роля на Европейското научноизследователско пространство – единен пазар за изследователите. Основната роля (вж. също параграф 3.11) на Европейското научноизследователско пространство и изискванията за завършване на неговото изграждане са предмет на много предходни становища. Комитетът подчертава тук отново, че мобилността и признаването на академичните и научноизследователските квалификации е основен въпрос, който включва социалната сигурност, адекватното възнаграждение и пенсионните схеми. Сегашната ситуация е все още много незадоволителна и обезкуражаваща, особено за младите учени и изследователи. Ето защо Комитетът приветства и категорично подкрепя Заключенията на Съвета ⁽²⁵⁾ (от 2 март 2010 г.) относно „Кариерата и мобилността на научните изследователи“. ЕС се нуждае от привлекателен и функциониращ единен пазар за изследователите!

4.8. Рисков капитал. Въпреки положителното развитие от страна на ЕИБ – в това отношение Комитетът особено приветства създадения инструмент за финансиране с поделение на риска (RSFF) между Европейската комисия и ЕИБ – все още е налице липса на достатъчен и бързо достъпен рисков капитал за създаване на иновативни предприятия и за първоначалното им оцеляване. Това се отнася както за фазата на тяхното създаване, така и най-вече за трудния период до първоначалния икономически успех. В този случай са необходими също малки заеми и микрокредити, които позволяват смекчаване на рисковете, но и дават възможност за участие в успеха.

4.9. Клъстери. Комитетът подчертава отново, че регионалните, трансгранични клъстери и иновационни полюси излъчват насърчаващи иновациите импулси. Тук става дума не само за класическото свързване на научноизследователски институции и предприятия, но и за допълващата, стимулираща мрежа, която се създава между появилите се специализирани фирми. Комитетът препоръчва тя да продължи да бъде подпомагана със средства от структурните фондове.

⁽²⁴⁾ ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129 (параграф 3.12).

⁽²⁵⁾ 2999-о заседание на Съвета „Конкурентоспособност“, Брюксел, 2 март 2010 г.

⁽²³⁾ ОВ С 48, 15.2.2011 г., стр. 129

4.10. **Улесняване и стимулиране на създаването на нови предприятия.** Комитетът предлага да се обмисли дали при създаването на нови предприятия не би могло да се предвиди клауза за изключване, която да ги освободи за достатъчно дълъг срок от повечето обичайни административни изисквания и разпоредби и освен това да осигури допълнителни стимули (напр. данъчни облекчения). По този начин би бил предоставен „грatisен период“ на гъвкавост, който би дал възможност да се покаже икономически и технически успех. Комитетът осъзнава, че това предложение изисква деликатна и диференцирана оценка на риска и интересите, но и че наистина би си заслужавало то да бъде осъществено.

Брюксел, 15 март 2011 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON
